

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ОСОБЛИВИХ УМОВАХ

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Психологічна підготовка до діяльності в екстремальних умовах»

вибірковий освітній компонент

за освітньо-професійними програмами «Радіаційний та хімічний захист»
підготовки за другим (магістерським) рівнем вищої освіти,
спеціальність 161 – Хімічні технології та інженерія, галузь знань 16 –
Хімічна та біоінженерія

Рекомендовано кафедрою психології
діяльності в особливих умовах на 2021-
2022 навчальний рік.

Протокол від «30» 06 2021 року № 12

Силабус розроблений відповідно до Робочої програми навчальної
дисципліни «Психологічна підготовка до діяльності в екстремальних
умовах»

2021 рік

Загальна інформація про дисципліну

Анотація дисципліни

Психологічна підготовка до діяльності в екстремальних умовах - прикладна галузь науки, що вивчає аспекти психічної діяльності людей в екстремальних умовах з метою підвищення організаційної та особистої ефективності.

Під час вивчення навчальної дисципліни «Психологічна підготовка до діяльності в екстремальних умовах» у здобувачів вищої освіти формується система знань механізмів, які регулюють поведінку, та навичок щодо заходів розвитку психологічної готовності до діяльності в екстремальних умовах.

З метою підвищення ефективності діяльності в особливих умовах та зниження деструктивного впливу стресогенних факторів професійної діяльності людей в екстремальних умовах здобувачі вищої освіти за допомогою технік психологічного моделювання вивчають принципи та техніки психологічної саморегуляції в екстремальних умовах, формують систему навичок аналізу ситуації та вибору оптимального копінгу а також оволодівають знаннями що до профілактичних заходів.

Інформація про науково-педагогічного працівника

Загальна інформація	Швалб Антон, викладач кафедри психології діяльності в особливих умовах соціально-психологічного факультету, кандидат психологічних наук.
Контактна інформація	м. Харків, вул. Чернишевська, 94, кабінет № 434. Робочий номер телефону – 707-34-74.
E-mail	shvalb.anton@gmail.com
Наукові інтереси	- науковий аналіз поведінки особистості. - науковий аналіз динаміки груп; - психологічні особливості функціонування психічного компоненту при діяльності в особливих та екстремальних умовах;.
Професійні здібності	- професійні знання і практичний досвід роботи.
Наукова діяльність за освітнім компонентом	Швалб, А.Ю. Комплексний тренінг психологічної підготовки цивільного населення до ефективної поведінці в кризовій ситуації Проблеми екстремальної та кризової психології. Збірник наукових праць. - Вип. 13. – Харків: УЦЗУ, 2013. - С. 245-251. Швалб, А.Ю. Співвіднесення реальної і віртуальної сфер рекреації в умовах урбанізації Актуальні проблеми психології: Збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С.

	<p>Костюка НАПН України. – Житомир: «Вид-во ЖДУ ім. І. Франка», 2013. – Том VII. Екологічна психологія. – Випуск 33. – С. 522-531.</p> <p>Швалб, А.Ю. Возможности векторного шкалирования при создании экологически-ориентированных проектов. Актуальні проблеми психології: Збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України Том VII екологічна психологія Випуск 36– С. 520-528.</p> <p>Швалб, А.Ю. Застосування мета-модельної техніки «дилема ув'язненого» у тренінговій практиці. актуальні проблеми психології: Збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України, Том VII екологічна психологія Випуск 35 Житомир – 2014 С.309-316</p> <p>Швалб, А.Ю. Позіційний принцип тренінгової підготовки психологів МНС до праці з населенням, постраждалим у наслідку надзвичайної ситуації / А.Ю. Швалб // Становлення особистості професіонала: перспективи й розвиток : матеріали 4 Всеукраїнської науково-практичної конференції (18 лютого 2011р.). – Одеса: ОДУВС, 2011. - С. 95-96.</p> <p>Швалб, А.Ю. Тренінгова програма формування психологічної готовності психологів МНС до виконання професійних завдань в екстремальній ситуації / А.Ю. Швалб // Науковий вісник Миколаївського державного університету ім. В.О. Сухомлинського: збірник наукових праць / за ред. С.Д. Максименка, Н.О. Євдокимивої. – Т. 2. – Вип. 8. – Миколаїв: МДУ ім. В.О. Сухомлинського, 2012. - С. 327-334.</p>
--	---

Час та місце проведення занять з дисципліни

Аудиторні заняття з навчальної дисципліни проводяться згідно затвердженого розкладу. Електронний варіант розкладу розміщується на сайті Університету (<http://rozklad.nuczu.edu.ua/timeTable/group>).

Консультації з навчальної дисципліни проводяться протягом семестру щосередини з 15.00 до 16.00 в кабінеті № 434. В разі додаткової потреби здобувача в консультації час погоджується з викладачем.

Мета вивчення дисципліни: формування системи наукових понять і базових уявлень що до психологічної готовності до діяльності в екстремальних умовах, вдосконалення методів психологічної підготовки та

оптимізації психологічного стану. Вивчити принципи та техніки психологічної саморегуляції в екстремальних умовах, сформувати систему навичок аналізу ситуації та вибору оптимального копінгу а також оволодіти знаннями щодо профілактичних заходів.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Форма здобуття освіти	
	очна (денна)	заочна (дистанційна)
Статус дисципліни	вибіркова	вибіркова
Рік підготовки	1-й курс	1-й курс
Семестр	2-й	2-й
Обсяг дисципліни:		
- в кредитах ЄКТС	3	3
- кількість модулів	1	1
- загальна кількість годин	90	90
Розподіл часу за навчальним планом:		
- лекції (годин)	20	6
- практичні заняття (годин)		
- семінарські заняття (годин)	24	2
- лабораторні заняття (годин)		
- курсовий проект (робота) (годин)		
- інші види занять (годин)		
- самостійна робота (годин)	46	82
- індивідуальні завдання (науково-дослідне) (годин)		
- підсумковий контроль	диференційованний залік	диференційованний залік

Передумови для вивчення дисципліни

Для успішного навчання необхідне опанування навчальними дисциплінами: філософія та методологія науки, методологія та організація наукових досліджень.

Результати навчання та компетентності з дисципліни

Вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити:

- досягнення здобувачами вищої освіти таких результатів навчання

Програмні результати навчання
Ефективно виконувати різні ролі у команді у процесі вирішення фахових завдань, у тому числі демонструвати лідерські якості
Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання

та саморозвитку
Аналізувати психологічні особливості дій осіб в напружених ситуаціях професійної діяльності, регулювати власну поведінку в різноманітних ситуаціях професійної діяльності.
Здійснювати систему заходів, спрямованих на збереження, відновлення та корекцію психічних станів, створення сприятливих умов, необхідних для забезпечення оптимального рівня готовності до виконання завдань за призначенням.
Демонструвати навички оцінювання потенційних небезпек і усвідомленого вибору шляхів їх вирішення

- формування у здобувачів вищої освіти наступних компетентностей:

Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
Здатність працювати в команді.
Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну діяльність відповідно до запиту
Здатність приймати фахові рішення у складних і непередбачуваних умовах, адаптуватися до напружених ситуацій професійної діяльності.

Програма навчальної дисципліни

Теми навчальної дисципліни:

Модуль 1.

Тема 1.1. Аналіз різних підходів до моделювання екстремальної ситуації у психологічній практиці

Тема 1.2. Принципи аналізу переживання надзвичайної ситуації

Тема 1.3 Основні механізми психологічної підготовки до діяльності в екстремальних умовах

Тема 1.4 Трикомпонентна модель психологічної готовності до діяльності в екстремальних умовах

Тема 1.5 Трикомпонентна модель життестійкості

Тема 1.6 Профілактика та протидія факторам, що знижують психологічну готовність.

Тема 1.7. Механізми та техніки психічної саморегуляції в екстремальних умовах

Тема 1.8 Принципи експрес-скринінгу ситуації з виділенням факторів загроз та формованим пакетом конструктивного копінгу.

Тема 1.9 Дебрифінг та рефлексія як методи контролю стабільності індивідуальної психологічної готовності.

Розподіл дисципліни у годинах за формами організації освітнього процесу

та видами навчальних занять:

Назви модулів і тем	Очна (денна) форма навчання					
	Кількість годин					
	усього	у тому числі				
лекції		практичні (семінарські) заняття	лабораторні заняття (інші види занять)	самостійна робота	модульна контрольна робота	
2- й семестр						
Модуль 1						
Тема 1.1.	9	2	2		5	
Тема 1.2.	9	2	2		5	
Тема 1.3.	9	2	2		5	
Тема 1.4.	9	2	2		5	
Тема 1.5.	9	2	2		5	
Тема 1.6.	9	2	2		5	
Тема 1.7.	11	2	4		5	
Тема 1.8	11	2	4		5	
Тема 1.9.	14	4	4		6	модульна контрольна робота
Разом за модулем 1	90	20	24		46	
Разом	90	20	24		46	

Назви модулів і тем	заочна (дистанційна) форма навчання					
	Кількість годин					
	усього	у тому числі				
лекції		практичні (семінарські) заняття	лабораторні заняття (інші види занять)	самостійна робота	модульна контрольна робота	
2- й семестр						
Модуль 1						
Тема 1.1.	9,5	0,5			9	
Тема 1.2.	9,5	0,5			9	
Тема 1.3.	9,5	0,5			9	
Тема 1.4.	9,5	0,5			9	
Тема 1.5.	9,5	0,5			9	
Тема 1.6.	10	0,5	0,5		9	
Тема 1.7.	10,5	1	0,5		9	
Тема 1.8	10,5	1	0,5		9	
Тема 1.9.	11,5	1	0,5		10	модульна контрольна робота

Разом за модулем 1	90	6	2		82	
Разом	90	6	2		82	

Теми семінарських занять (очна (денна) форма навчання)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Принципи аналізу переживання надзвичайної ситуації	2
2.	Принципи аналізу переживання надзвичайної ситуації	2
3.	Основні механізми психологічної підготовки до діяльності в екстремальних умовах	2
4.	Трикомпонентна модель психологічної готовності до діяльності в екстремальних умовах	2
5.	Трикомпонентна модель життєстійкості	2
6.	Профілактика та протидія факторам, що знижують психологічну готовність	2
7.	Механізми та техніки психічної саморегуляції в екстремальних умовах	4
8.	Принципи експрес-скринінгу ситуації з виділенням факторів загроз та формованим пакетом конструктивного копінгу.	4
9.	Дебрифінг та рефлексія як методи контролю стабільності індивідуальної психологічної готовності.	4
	Разом	24

Теми семінарських занять (заочна (дистанційна) форма навчання)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Принципи аналізу переживання надзвичайної ситуації	
2.	Принципи аналізу переживання надзвичайної ситуації	
3.	Основні механізми психологічної підготовки до діяльності в екстремальних умовах	
4.	Трикомпонентна модель психологічної готовності до діяльності в екстремальних умовах	
5.	Трикомпонентна модель життєстійкості	
6.	Профілактика та протидія факторам, що знижують психологічну готовність	0,5
7.	Механізми та техніки психічної саморегуляції в екстремальних умовах	0,5
8.	Принципи експрес-скринінгу ситуації з виділенням факторів загроз та формованим пакетом конструктивного копінгу.	0,5

9.	Дебрифінг та рефлексія як методи контролю стабільності індивідуальної психологічної готовності.	0,5
	Разом	2

Оцінювання освітніх досягнень здобувачів вищої освіти Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: екзамен, реферати, есе, презентації результатів виконаних завдань та досліджень.

Оцінювання рівня освітніх досягнень здобувачів за освітніми компонентами, здійснюється за 100-бальною шкалою, що використовується в НУЦЗ України з переведенням в оцінку за рейтинговою шкалою - ЄКТС та в 4-бальну шкалу.

Таблиця відповідності результатів оцінювання знань з навчальної дисципліни за різними шкалами

За 100-бальною шкалою, що використовується в НУЦЗ України	За рейтинговою шкалою (ЄКТС)	За 4-бальною шкалою
90–100	A	відмінно
80–89	B	добре
65–79	C	
55–64	D	задовільно
50–54	E	
35–49	FX	незадовільно
0–34	F	

Критерії оцінювання

Форми поточного та підсумкового контролю

Поточний контроль проводиться у формі фронтального та індивідуального опитування, виконання письмових завдань, практичних ситуацій, контрольної роботи тощо.

Підсумковий контроль проводиться у формі диференційованого заліку.

Розподіл та накопичення балів, які отримують здобувачі, за видами навчальних занять та контрольними заходами з дисципліни (очна (денна) форма навчання)

Види навчальних занять	Кількість навчальних занять	Максимальний бал за вид навчального заняття	Сумарна максимальна кількість балів
------------------------	-----------------------------	---	-------------------------------------

				за видами навчальних занять
I. Поточний контроль				
Модуль 1	лекції	10	-	-
	семінарські заняття	11	6	66
	модульний контроль*	1	34	34
Разом за модуль 1				100
Разом за поточний контроль				100
II. Підсумковий контроль (диференційований залік)*				-
Разом за всі види навчальних занять та контрольні заходи				100

Розподіл та накопичення балів, які отримують здобувачі, за видами навчальних занять та контрольними заходами з дисципліни (заочна (дистанційна) форма навчання)

Види навчальних занять	Кількість навчальних занять	Максимальний бал за вид навчального заняття	Сумарна максимальна кількість балів за видами навчальних занять
I. Поточний контроль			
Модуль 1	лекції	3	-
	семінарські заняття	1	-
	модульний контроль*		100
Разом за модуль 1			100
Разом за поточний контроль			100
II. Підсумковий контроль (диференційований залік)*			-
Разом за всі види навчальних занять та контрольні заходи			100

* За виконання творчих робіт з навчальної дисципліни (участь в університетських олімпіадах з дисципліни, підготовка наукових статей, участь у конкурсах робіт і олімпіадах, виконання завдань із удосконалення дидактичних матеріалів з дисципліни тощо) здобувачу вищої освіти можуть нараховуватися додаткові, заохочувальні бали. Сума заохочувальних балів немає перевищувати 20.

Навчальні дисципліни і види робіт у семестрі, з яких передбачений підсумковий контроль, оцінюються за 100-бальною шкалою. 100 балів – максимально можлива сума підсумкової оцінки (з урахуванням додаткових заохочувальних балів). (Положення про організацію освітнього процесу в Національному університеті цивільного захисту України, п.7)

Поточний контроль (очна (денна) форма навчання).

Критерії поточного оцінювання знань здобувачів на семінарському занятті:

6 бал – завдання виконане в повному обсязі, відповідь вірна, наведено аргументацію, використовуються професійні терміни.

5 бал. – завдання виконане, але обґрунтування відповіді недостатнє.

4-3 бал. – завдання виконане частково.

2-1 бал. – завдання виконане частково, допущено значні помилки.

0 балів – завдання не виконане.

Викладачем оцінюється повнота розкриття питання, логіка повідомлення, культура мови, емоційність та переконаність, використання основної та додаткової літератури (підручників, навчальних посібників, тощо), аналітичні міркування, вміння робити порівняння, висновки.

Модульний контроль (очна (денна) форма навчання).

Критерії оцінювання знань здобувачів при виконанні модульних контрольних робіт:

32-34 балів – за глибокі знання навчального матеріалу, що міститься в основних і додаткових рекомендованих літературних джерелах; вміння аналізувати явища, які вивчаються, у їхньому взаємозв'язку і розвитку, чітко і лаконічно; логічно і послідовно відповідати на поставлені запитання; вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач;

27-33 балів – за ґрунтовні знання навчального матеріалу; аргументовані відповіді на поставлені запитання; вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язування практичних задач;

21-26 балів – за знання навчального матеріалу; аргументовані відповіді на поставлені запитання, які, однак, містять певні(несуттєві) неточності; вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач;

15-20 балів – за посередні знання навчального матеріалу, мало аргументовані відповіді, слабе застосування теоретичних положень під час розв'язання практичних задач;

8-14 бали – за слабкі знання навчального матеріалу, неточні або мало аргументовані відповіді, з порушенням послідовності викладання, за слабе застосування теоретичних положень під час розв'язання практичних задач;

2-7 бали - за незнання значної частини навчального матеріалу, істотні помилки у відповідях на запитання, невміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач;

0-1бал – за незнання значної частини навчального матеріалу, істотні помилки у відповідях на запитання, невміння орієнтуватися під час розв'язання практичних задач, незнання основних фундаментальних положень.

Модульна контрольна робота є складовою поточного контролю і здійснюється через проведення аудиторної письмової роботи під час проведення останнього семінарського заняття в межах окремого залікового модуля.

У відповіді на поставленні питання здобувачі вищої освіти повинні відобразити володіння навчальним матеріалом, зокрема, вміння застосовувати його на практиці (у вигляді наведення власних прикладів, розв'язання психологічних ситуацій тощо), оцінювати факти, явища, вільно висловлювати власні думки, самостійно оцінювати різноманітні явища та факти, проявляючи особисту позицію щодо них, вміло використовувати міжпредметні зв'язки.

Підсумковий контроль.

Критерії оцінювання знань здобувачів на екзамені:

28 – 30 бали - за глибокі знання навчального матеріалу, що міститься в основних і додаткових рекомендованих літературних джерелах; вміння аналізувати явища, які вивчаються, у їхньому взаємозв'язку і розвитку, чітко і лаконічно; логічно і послідовно відповідати на поставлені запитання; надання аргументованих прикладів розв'язання практичних задач;

25 – 27 бали – за ґрунтовні знання навчального матеріалу; аргументовані відповіді на поставлені запитання; надання аргументованих прикладів розв'язання практичних задач;

18 - 24 балів – за знання навчального матеріалу; аргументовані відповіді на поставлені запитання, які, однак, містять певні(несуттєві) неточності; надання аргументованих прикладів розв'язання практичних задач;

12 - 17 балів – за посередні знання навчального матеріалу, мало аргументовані відповіді, за слабку аргументацію наданих прикладів розв'язання практичних задач;

7 - 11 балів – за слабкі знання навчального матеріалу, неточні або мало аргументовані відповіді, з порушенням послідовності викладання, за слабку аргументацію наданих прикладів розв'язання практичних задач;

3- 6 бали – за незнання значної частини навчального матеріалу, істотні помилки у відповідях на запитання, невміння аргументувати надані приклади розв'язання практичних задач;

0-2 бали – за незнання значної частини навчального матеріалу, істотні помилки у відповідях на запитання, незнання основних фундаментальних положень, невміння надавати аргументовані приклади розв'язання практичних задач.

Підсумковий контроль успішності проводиться з метою оцінки результатів навчання на завершальному етапі, проводиться у формі диференційованого заліку.

Підсумковий контроль успішності проводиться з метою оцінки результатів навчання на завершальному етапі, проводиться у формі екзамену.

Перелік теоретичних питань для підготовки до екзамену:

1. Класифікація стресогенних факторів
2. Специфічні види екстремальних станів
3. Екстремальна ситуація
4. Фізіологічна адаптація діяльності
5. Різновид дестабілізуючих факторів НС

6. Психологічна готовність до діяльності в екстремальних умовах
7. Класифікація природних НС по тяжкості наслідків
8. У чому виражаються негативні явища, що спостерігаються в екстремальних умовах,
9. Параекстремальні умови життєдіяльності
10. Динаміка екстремальних станів
11. НС за джерелом виникнення
12. Екстремальні стани людини
13. Термінальні умови життєдіяльності
14. НС за масштабами сфери дій
15. Види психічної напруженості
16. Паратермінальні умови життєдіяльності
17. Толерантність і емоційна стійкість (характеристика)
18. Реакція тривоги, її види
19. НС по динаміці розвитку і часу ліквідації наслідків
20. Типи екстремальних ситуацій
21. Сутність та види психологічної підтримки
22. Адекватна форма реакції
23. Захисна адаптація зовнішніх умов діяльності
24. Переносимість екстремальних умов
25. Психопрофілактичні заходи індивідуального характеру
26. Фрустрація (характеристика)
27. Екстремальні умови життєдіяльності
28. Нервово-психічна нестійкість (охарактеризувати)
29. Стадії розвитку стресового стану
30. Психопрофілактичні заходи колективного характеру
31. Поняття «критичні події». Опишіть групи критичних подій
32. Основні стадії відносини до стресу Кронік-Ахмерова
33. Поняття «криза», «подія»
34. Поняття «переживання». Опишіть типи переживань
35. Стадії кризи по Дж. Каплан
36. Емоційна сфера людини у стані кризи
37. За якими ознаками ми можемо визначити початок кризи, що наближається?
38. Охарактеризуйте 6 типів ситуаційних реакцій на стрес
39. Фактори, що впливають на формування певних ситуаційних реакцій
40. Принципи виникнення критичної ситуації
41. Дайте визначення поняттю «кризова подія». Її характеристику.
42. Важка життєва ситуація
43. Ситуація неможливості
44. Фази кризи по Каплан
45. Типі пристосувальних реакцій по Дж. Блюм
46. Психологічні захисні механізми по Фрейду
47. Тривога та страх
48. Складові тривоги

49. Види тривоги
50. Реакція на важкий стрес і порушення адаптації
51. Поняття мотивації та її основні етапи та індикатори
52. Основні групи мотивів, пов'язаних з трудовою діяльністю.
53. Прийоми, спрямовані на оптимізацію мотиваційного потенціалу персоналу
54. Змістовні теорії мотивації.
55. Процесуальні теорії мотивації
56. Психічна регуляція управлінської діяльності.
57. Особливості комунікації в екстремальних умовах
58. Види і функції комунікації екстремальних умовах
59. Комунікативні бар'єри і підходи до оптимізації комунікації в екстремальних умовах
60. Підходи до оптимізації комунікації в екстремальних умовах
61. Невербальні засоби комунікації в екстремальних умовах.

Політика викладання навчальної дисципліни

1. Здобувач вищої освіти зобов'язаний сумлінно дотримуватися розкладу занять з навчальної дисципліни, не допускати пропуски та запізнення на заняття (без поважних причин), користуватися мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття тільки з дозволу науково-педагогічного працівника.

2. Здобувач вищої освіти зобов'язаний здійснювати якісну підготовку до семінарських та практичних занять, приймати активну участь в обговоренні навчальних питань, дотримуватись термінів до яких має бути виконано певне завдання.

3. Дотримання політики НУЦЗ України щодо академічної доброчесності здобувачами вищої освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання; посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право та суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації; використання достовірної інформації з офіційних джерел у завданнях.

4. Здобувач вищої освіти має право дізнатися про свою кількість накопичених балів у викладача навчальної дисципліни та вести власний облік цих балів.

5. Викладач буде вдячний, якщо здобувач надасть відгук щодо якості навчання та висловіть свої пропозиції з покращення змісту курсу та форм роботи.

Рекомендовані джерела інформації

Література

1. Освітньо-професійна програма «Екстремальна та кризова психологія» за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти спеціальності 053 «Психологія» галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки». Харків.: НУЦЗУ, 2021. 44 с.
2. Алещенко В.І., Сафін О.Д., Потапчук Є.М. Організація забезпечення збереження психічного здоров'я військовослужбовців: навч. посібник. Київ, 2007. 134с.
3. Оніщенко Н. В. Екстрена психологічна допомога постраждалим в умовах надзвичайної ситуації: теоретичні та прикладні аспекти: монографія. Харків: НУЦЗУ, 2014. 584 с.
4. Орбан-Лембрик Л.Е. Психологія професійної комунікації. Чернівці, 2010. 528 с.
5. Екстремальна психологія: Підручник / За заг. ред. проф. О.В. Тімченка - К.: ТОВ "Август Трейд", 2007. - 502 с.
6. Миронець С.М., Тімченко О.В. Негативні психічні стани рятувальників в умовах надзвичайної ситуації: Монографія. - К.: ТОВ "Видавництво "Консультант", 2008. - 232 с.

Інформаційні ресурси

1. Сайт Державної служби України з надзвичайних ситуацій (<http://www.dsns.gov.ua>)
2. Сайт Національного університету цивільного захисту України (<http://www.nuczu.edu.ua>)

Розробник:

викладач кафедри
психології діяльності в особливих умовах
кандидат психологічних наук

Антон ШВАЛБ